ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 16. júla 2009 *

Vo veci C-428/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Spojené kráľovstvo) z 21. júla 2006 a doručený Súdnemu dvoru 14. septembra 2007, ktorý súvisí s konaním:

The Queen, na žiadosť:

Mark Horvath

proti

Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs,

* Jazyk konania: angličtina.

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts a T. von Danwitz, sudcovia J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, J. Makarczyk, U. Lõhmus (spravodajca), A. Arabadjiev a C. Toader,

generálna advokátka: V. Trstenjak,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 26. novembra 2008,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Mark Horvath, v zastúpení: M. Sheridan, barrister, a R. Barker, solicitor, a A. Stanič, solicitor advocate,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: C. Gibbs a I. Rao, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci Lord Davidson of Glen Clova, QC, a D. Wyatt, QC,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma, splnomocnený zástupca,

— Írsko, v zastúpení: N. Travers, BL,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: K. Banks a F. Erlbacher, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 3. februára 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 a prílohy IV nariadenia Rady (ES) č. 1782/2003 z 29. septembra 2003, ktorým sa stanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov a ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia (EHS) č. 2019/93, (ES) č. 1452/2001, (ES) č. 1453/2001, (ES) č. 1454/2001, (ES) č. 1868/94, (ES) č. 1251/1999, (ES) č. 1254/1999, (ES) č. 1673/2000, (EHS) č. 2358/71 a (ES) č. 2529/2001 (Ú. v. EÚ L 270, s. 1; Mim. vyd. 03/040, s. 269).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Horvathom a Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs (ministerstvo životného prostredia, výživy a vidieka Spojeného kráľovstva, ďalej len „Secretary of State“) vo veci právnej úpravy prijatej pre územie Anglicka, ktorá stanovuje minimálne požiadavky pre dobrý poľnohospodársky a ekologický stav (ďalej len „DPES“), tak ako sú uvedené v článku 5 a prílohe IV nariadenia č. 1782/2003.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

3 Nariadenie č. 1782/2003 bolo prijaté na základe článkov 36 ES, 37 ES a článku 299 ods. 2 ES.

4 Podľa odôvodnenia č. 1 tohto nariadenia je potrebné stanoviť spoločné podmienky pre priame platby v rámci rôznych režimov podpory príjmov, na ktoré sa vzťahuje spoločná poľnohospodárska politika.

5 Nariadenie č. 1782/2003 podľa svojho článku 1 stanovuje najmä spoločné pravidlá o priamych platbách v rámci režimov podpory príjmov, na ktoré sa vzťahuje Spoločná poľnohospodárska politika a ktoré sú financované záručnou sekciou Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF), ako aj podporu príjmov poľnohospodárov, teda režim jednotnej platby (ďalej len „RJP“).

6 Článok 2 písm. d) nariadenia č. 1782/2003 definuje priamu platbu ako platbu poskytnutú priamo poľnohospodárom v rámci jedného z režimov podpory príjmov uvedených v prílohe I uvedeného nariadenia. RJP sa v uvedenej prílohe nachádza.

7 Hlava II nariadenia č. 1782/2003 obsahuje kapitolu 1 nazvanú „Krížové plnenie“, ktorá pozostáva z článkov 3 až 9. Článok 3 ods. 1 uvedeného nariadenia stanovuje, že „[k]aždý poľnohospodár, ktorý dostáva priame platby, musí dodržovať základné požiadavky týkajúce sa správy uvedené v prílohe III v súlade s harmonogramom stanoveným v uvedenej prílohe, ako aj [DPES] podľa článku 5“.

8 Podľa článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1782/2003 sú základné požiadavky týkajúce sa správy uvedené v prílohe III tohto nariadenia stanovené právnymi predpismi Spoločenstva v rôznych oblastiach, a najmä v oblasti životného prostredia.

9 Článok 5 nariadenia č. 1782/2003 nazvaný „Dobrý poľnohospodársky a ekologický stav" vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty dbajú o to, aby všetka poľnohospodárska pôda, a najmä pôda, ktorá sa už nevyužíva na účely produkcie, bola udržovaná v dobrom poľnohospodárskom a ekologickom stave. Na základe rámca stanoveného v prílohe IV stanovia členské štáty na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni minimálne požiadavky pre dobrý poľnohospodársky a ekologický stav, ktoré zohľadňujú charakteristiky príslušných oblastí, najmä pôdne a klimatické podmienky, súčasné spôsoby hospodárenia, využitie pôdy, striedanie plodín, poľnohospodársku prax a štruktúru poľnohospodárskych podnikov bez toho, aby boli dotknuté štandardy, ktorými sa riadia náležité poľnohospodárske praktiky používané v rámci nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999, a agroenvironmentálne opatrenia, ktorých použitie presahuje referenčnú úroveň náležitých poľnohospodárskych praktík."

10 Článok 6 nariadenia č. 1782/2003 stanovuje, že ak sa nedodržujú [DPES] alebo iné požiadavky uvedené v článku 3 ods. 1 uvedeného nariadenia z dôvodu konania alebo opomenutia, ktoré možno priamo pričítať príslušnému poľnohospodárovi, je celková výška priamych platieb, ktoré sa majú poskytnúť v kalendárnom roku, v ktorom je nedodržanie zistené, znížená alebo zrušená.

11 Príloha IV nariadenia č. 1782/2003 nazvaná „Dobrý poľnohospodársky a ekologický stav podľa článku 5" znie:

Téma	Štandardy
Erózie pôdy: Ochrániť pôdu pomocou vhodných opatrení	— Minimálne krytie pôdy — Minimálna správa pôdy odrážajúca špecifické miestne podmienky — Zadržovacie terasy
Organické zložky pôdy: Zachovať úrovne organických zložiek pôdy pomocou vhodných praktík	— Prípadné štandardy pre striedanie plodín — Správa polí so strniskom
Štruktúra pôdy: Zachovať štruktúru pôdy pomocou vhodných opatrení	— Používanie vhodných strojov
Minimálna miera údržby: Zaistiť minimálnu úroveň údržby a zabrániť zhoršeniu stanovíšť	— Minimálna miera intenzity chovu a/alebo vhodné režimy — Ochrániť stále pasienky — Zachovať krajinné znaky — Zabrániť prenikaniu nežiaducej vegetácie na poľnohospodársku pôdu

Vnútroštátna právna úprava

12 V priebehu roku 1998 parlament Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska prijal právnu úpravu, ktorá stanovuje prevod („devolution“) právomocí v niektorých oblastiach na Škótsko, Wales a Severné Írsko. V dotknutých oblastiach si vláda Spojeného kráľovstva zachováva právomoc v zásade iba vo vzťahu k Anglicku. Podľa uvedenej právnej úpravy, ako aj podľa Devolution Memorandum of Understanding, ktoré vo forme vyhlásenia politického úmyslu túto právnu úpravu dopĺňa, prináleží regionálnym orgánom, aby vo svojich sférach právomoci vykonali povinnosti, ktoré vyplývajú z práva Spoločenstva, a tieto orgány nemôžu konať alebo vydávať zákony spôsobom, ktorý je s týmto právom v rozpore. Právna úprava uvedeného

prevodu právomocí zveruje ministrom Spojeného kráľovstva reziduálnu právomoc zasiahnuť, pokiaľ je to potrebné na zaistenie dodržiavania týchto povinností.

13 Spoločná poľnohospodárska politika vo všeobecnosti a konkrétne vykonávanie nariadenia č. 1782/2003 sú súčasťou oblastí dotknutých uvedeným prevodom a patria do zodpovednosti každého z regionálnych orgánov.

14 S cieľom splniť požiadavky článku 5 nariadenia (ES) č. 1782/2003 prijali Secretary of State, iba pre Anglicko, a každý z regionálnych orgánov rôzne právne normy, ktoré čiastočne odlišne definujú minimálne požiadavky na DPES.

15 V Anglicku sú relevantnými predpismi podzákonné predpisy z roku 2004 týkajúce sa režimov jednotnej platby a podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (podmienenosť) [The Common Agricultural Policy Single Payment and Support Schemes (Cross Compliance) (England) Regulations 2004 (SI 2004/3196, ďalej len „anglické predpisy")]. Štandardy DPES sú definované v prílohe („Schedule") anglických predpisov, ktorej odseky 26 až 29 nazvané „Vecné bremeno verejného prechodu" (ďalej len „ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej") stanovujú:

„26. Poľnohospodár nesmie

a) bez zákonného povolenia alebo dôvodu narušiť povrch viditeľného chodníka, jazdeckého chodníka alebo akejkoľvek inej viditeľnej cesty, ktorá pozostáva z inej než spevnenej vozovky alebo takú vozovku obsahuje, ani ju urobiť nevhodnou pre výkon verejného práva prechodu, ani

b) bez zákonného povolenia alebo dôvodu akýmkoľvek spôsobom úmyselne brániť voľnému pohybu po viditeľnej ceste.

27. Poľnohospodár musí udržiavať priechody, brány alebo podobné zariadenia, na ktoré sa nevzťahuje článok 146 ods. 5 zákona o verejných komunikáciách z roku 1980 [Highways Act 1980], nachádzajúce sa na viditeľných chodníkoch alebo jazdeckých chodníkoch, v stave, ktorý zaisťuje bezpečnosť tohto zariadenia a umožňuje predísť neprimeranému zasahovaniu do práv osôb používajúcich tento chodník alebo jazdecký chodník.

28. (1) Pokiaľ poľnohospodár naruší povrch viditeľného chodníka alebo jazdeckého chodníka (s výnimkou chodníka na okraji poľa) v prípadoch povolených článkom 134 zákona o verejných komunikáciách z roku 1980, musí v príslušnej lehote podľa článku 134 ods. 7 rovnakého zákona, prípadne predĺženej podľa článku 134 ods. 8:

a) obnoviť povrch viditeľného chodníka alebo jazdeckého chodníka prinajmenšom v jeho minimálnej šírke umožňujúcej primeraný výkon práva prechodu a

b) vyznačiť trasu chodníka alebo jazdeckého chodníka na povrchu prinajmenšom v jeho minimálnej šírke tak, aby bol zjavný verejnosti, ktorá ho chce používať.

(2) V tomto článku má výraz ‚minimálna šírka' používaný vo vzťahu k verejnej komunikácii rovnaký význam ako v prílohe 12A zákona o verejných komunikáciách z roku 1980.

29. Na účely bodov 26, 27 a 28 tejto prílohy:

majú výrazy ‚jazdecký chodník', ‚vozovka', ‚chodník na okraji poľa', ‚chodník' a ‚spevnená vozovka' význam uvedený v článku 329 ods. 1 zákona o verejných komunikáciách z roku 1980; výraz ‚verejná komunikácia' význam uvedený v článku 328 zákona o verejných komunikáciách z roku 1980 a výraz ‚viditeľný' znamená viditeľný ako trasa pre osobu s normálnym zrakom, ktorá ju používa peši alebo jazdiac na koni."

16 Pokiaľ ide o predpisy definujúce štandardy DPES, ktoré prijali regionálne orgány Škótska, Walesu a Severného Írska, tie neobsahujú požiadavky porovnateľné s požiadavkami uvedenými v ustanoveniach, o ktoré ide vo veci samej.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že pán Horvath, poľnohospodár v Anglicku, má právo na platby na základe RJP. Jeho pozemky sú zaťažené vecným bremenom verejného prechodu uvedeným v ustanoveniach, o ktoré ide vo veci samej.

18 Tento poľnohospodár podal na predkladajúcom vnútroštátnom súde žalobu na preskúmanie zákonnosti („judicial review") uvedených ustanovení. Tvrdí predovšetkým, že Secretary of State nemal právo zahrnúť ustanovenia týkajúce sa vecného bremena verejného prechodu medzi minimálne požiadavky pre DPES, ktorých nedodržiavanie môže podľa článku 6 nariadenia č. 1782/2003 viesť k zníženiu platieb na základe RJP. Žalobca vo veci samej sa okrem toho domnieva, že začlenenie týchto ustanovení do anglických predpisov, zatiaľ čo predpisy vydané pre Škótsko, Wales a Severné Írsko podobné požiadavky neobsahujú, predstavuje diskrimináciu, ktorej účinkom je neplatnosť ustanovení, o ktoré ide vo veci samej.

19 High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru dve otázky týkajúce sa uvedených dvoch častí sporu, ktorý prejednáva. Secretary of State podal proti tomuto rozhodnutiu, pokiaľ ide o druhú otázku, odvolanie na Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division), ktorý toto odvolanie zamietol. High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) potom zaslal Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„V prípade, ak členský štát zaviedol systém decentralizácie verejnej správy, v súvislosti s čím si centrálne štátne orgány ponechávajú právomoc konať vo vzťahu k celému územiu členského štátu, s cieľom zabezpečiť splnenie povinností členského štátu podľa práva Spoločenstva, pokiaľ ide o [nariadenie č. 1782/2003]:

1. Môže členský štát zahrnúť požiadavky týkajúce sa údržby viditeľných verejných ciest do svojich štandardov [DPES] podľa článku 5 a prílohy IV [nariadenia č. 1782/2003]?

2. Pokiaľ vnútroštátne ústavné zriadenie členského štátu stanovuje, že rozličné decentralizované administratívy majú legislatívnu právomoc vo vzťahu k rozličným územným celkom tohto členského štátu, môže to zakladať neprípustnú diskrimináciu, ak územné celky majú rozdielne štandardy [DPES] podľa článku 5 a prílohy IV [nariadenia č. 1782/2003]?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

20 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či členský štát môže zahrnúť medzi štandardy DPES uvedené v článku 5 a prílohe IV nariadenia č. 1782/2003 požiadavky týkajúce sa údržby viditeľných ciest zaťažených vecným bremenom verejného prechodu.

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

21 Žalobca vo veci samej navrhuje, aby sa na túto otázku odpovedalo záporne. Domnieva sa, že odkaz v odôvodnení č. 1 nariadenia č. 1782/2003 na spoločné podmienky pre priame platby v rámci režimov podpory príjmov, na ktoré sa vzťahuje spoločná poľnohospodárska politika, znamená, že v tejto oblasti musí existovať súbor základných pravidiel, ktorých súčasťou by mali byť základné štandardy najmä v oblasti DPES a ktoré musia byť v zásade rovnaké pre všetkých poľnohospodárov na celom území Európskeho spoločenstva. Minimálne požiadavky v oblasti DPES na získanie priamych ročných platieb, ktoré sú uvedené v článku 5 toho istého nariadenia, sa obmedzujú na to, čo je nevyhnutné, a členské štáty nemôžu legitímne ukladať ďalšie podmienky na jednej alebo viacerých častiach svojho územia. Ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej, pritom nemožno považovať za minimálne požiadavky, pretože obsahujú ďalšie rozsiahle povinnosti poľnohospodárov.

22 Pán Horvath tvrdí, že aj keby ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej, bolo možné považovať za ustanovenia obsahujúce ekologické podmienky, nepredstavujú požiadavky v oblasti DPES. Keďže právnym základom nariadenia č. 1782/2003 sú články Zmluvy ES venované poľnohospodárstvu, ekologickú zložku DPES netreba chápať ako autonómne ustanovenie, ktoré stanovuje výlučne ekologické štandardy, ale naopak ako ustanovenie, ktoré stanovuje len štandardy relevantné v oblasti poľnohospodárstva.

Podľa článku 4 ods. 1 tohto nariadenia majú len orgány Spoločenstva právomoc stanoviť pravidlá týkajúce sa ekologických požiadaviek súvisiacich s nárokmi v rámci RJP, pričom tieto požiadavky sú uvedené v prílohe III uvedeného nariadenia. Žalobca vo veci samej okrem toho tvrdí, že ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej, predstavujú agroenvironmentálne opatrenia, ktorých použitie presahuje referenčnú úroveň náležitých poľnohospodárskych praktík a ktoré sú tak podľa poslednej časti druhej vety článku 5 ods. 1 toho istého nariadenia vylúčené z minimálnych požiadaviek pre DPES.

23 Nakoniec sa domnieva, že také cesty zaťažené vecným bremenom prechodu, akých sa týkajú ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej, nemožno označovať za krajinné znaky v zmysle prílohy IV nariadenia č. 1782/2003, lebo im chýba podstata a trvalosť z toho dôvodu, že aj keď musia byť nevyhnutne obnovené, môže ich poľnohospodár legálne v každom osevnom cykle zrušiť. Skutočnosť, že tieto cesty sú zaťažené takými vecnými bremenami, navyše nebráni zhoršeniu stanovíšť v zmysle uvedenej prílohy.

24 Vláda Spojeného kráľovstva a Komisia Európskych spoločenstiev tvrdia, že uvedené cesty môžu predstavovať krajinné znaky a že ich údržba preto môže tvoriť jednu z minimálnych požiadaviek pre DPES uvedených v článku 5 nariadenia č. 1782/2003.

Odpoveď Súdneho dvora

25 Na úvod treba zdôrazniť, že zo samotného znenia článku 5 ods. 1 nariadenia č. 1782/2003 vyplýva, že úloha dbať na to, aby boli poľnohospodárske plochy udržiavané v dobrom poľnohospodárskom a ekologickom stave, prináleží členským štátom. Členské štáty na tieto účely stanovia „na základe rámca stanoveného v prílohe IV“ uvedeného nariadenia na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni minimálne požiadavky, ktoré zohľadňujú charakteristiky príslušných oblastí.

26 Hoci sú teda členské štáty povinné pri definovaní týchto požiadaviek dodržiavať uvedenú prílohu, tá im napriek tomu necháva vzhľadom na to, že používa všeobecné výrazy, určitú mieru voľnej úvahy, pokiaľ ide o konkrétne určenie týchto požiadaviek.

27 Zo samotného znenia výrazu „dobrý poľnohospodársky a ekologický stav“ okrem toho vyplýva, že členské štáty môžu stanoviť minimálne požiadavky pre DPES na ekologické účely.

28 Toto konštatovanie nemožno vyvrátiť okolnosťou, že právnym základom nariadenia č. 1782/2003 sú najmä články 36 ES a 37 ES, ktoré patria do hlavy II tretej časti Zmluvy, nazvanej „Poľnohospodárstvo“, nie k článkom uvedeným v hlave XIX tej istej časti Zmluvy, nazvanej „Životné prostredie“.

29 Keďže totiž požiadavky ochrany životného prostredia, ktorá predstavuje jeden zo základných cieľov Spoločenstva, musia podľa článku 6 ES „byť začlenené do vymedzenia a uskutočňovania politík a činností spoločenstva“, treba takú ochranu považovať za cieľ, ktorý je tiež súčasťou spoločnej politiky v oblasti poľnohospodárstva. Zákonodarca Spoločenstva teda môže na základe článkov 36 ES a 37 ES rozhodnúť, že sa podporí ochrana životného prostredia (pozri analogicky rozsudok z 23. októbra 2007, Komisia/Rada, C-440/05, Zb. s. I-9097, bod 60). Opatrenia smerujúce k takej ochrane, ktoré boli prijaté v rámci aktu Spoločenstva, ktorého právnym základom sú uvedené články 36 ES a 37 ES, teda nie sú obmedzené na opatrenia sledujúce poľnohospodárske ciele.

30 Okrem toho skutočnosť, že podľa článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1782/2003 sú požiadavky podľa predpisov v oblasti správy stanovené právnymi predpismi Spoločenstva v oblasti životného prostredia, vôbec neznamená, že by minimálne požiadavky pre DPES, tak ako sú stanovené členskými štátmi na základe článku 5 ods. 1 tohto nariadenia, nemohli patriť aj do oblasti životného prostredia.

31 Z článku 5 ods. 1 druhej vety nariadenia č. 1782/2003 okrem toho vyplýva, že stanovenie minimálnych požiadaviek pre DPES členskými štátmi nemá nijaký vplyv na to, či budú tieto opatrenia kvalifikované ako agroenvironmentálne opatrenia.

32 Z vyššie uvedeného vyplýva, že taká povinnosť udržiavať viditeľné cesty zaťažené vecným bremenom verejného prechodu, aká je uvedená v ustanoveniach, o ktoré ide vo veci samej, môže aj v prípade, že nesleduje nijaký poľnohospodársky cieľ, ale zachováva si ekologickú povahu, predstavovať minimálnu požiadavku pre DPES, pokiaľ zapadá do rámca stanoveného v prílohe IV nariadenia č. 1782/2003.

33 Treba preto preskúmať, či také cesty môžu predstavovať, ako sa domnieva vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia, krajinné znaky, ktorých zachovávanie patrí medzi štandardy uvedené v prílohe IV nariadenia č. 1782/2003.

34 Keďže pojem „krajinné znaky“ nie je v nariadení č. 1782/2003 vymedzený, treba ho vykladať, podobne ako to urobila generálna advokátka v bode 62 svojich návrhov, s ohľadom na jeho obvyklý zmysel, ako aj na kontext, v ktorom sa obvykle používa.

35 Z ustálenej judikatúry okrem toho vyplýva, že potreba jednotného výkladu ustanovení práva Spoločenstva vylučuje, aby sa v prípade pochybností znenie ustanovenia posudzovalo samostatne v jednej z jeho verzií, ale naopak vyžaduje, aby sa dané ustanovenie vykladalo a uplatňovalo z hľadiska jeho verzií v iných úradných jazykoch (rozsudky zo 17. júna 1998, Mecklenburg, C-321/96, Zb. s. I-3809, bod 29, a z 29. januára 2009, Consiglio Nazionale degli Ingegneri, C-311/06, Zb. s. I-415, bod 53). Výraz „particularités topographiques“ (krajinné znaky) uvedený vo francúzskej verzii nariadenia č. 1782/2003 tak musí byť porovnaný napríklad s výrazom „landscape features“ (krajinné prvky) použitým v anglickej verzii uvedeného nariadenia.

36 Za týchto podmienok nič nebráni tomu, aby boli také cesty zaťažené vecným bremenom verejného prechodu, akých sa týkajú ustanovenia, o ktoré ide o veci samej, označované ako krajinné znaky, keďže sa uvedené ustanovenia týkajú len viditeľných ciest.

37 To platí tým skôr, že reštriktívny výklad pojmu krajinné znaky, ktorý by predovšetkým vylučoval tie prvky, ktoré sú výsledkom ľudských zásahov, by bol v rozpore s rozsahom voľnej úvahy, ktorou disponujú členské štáty pri stanovení minimálnych požiadaviek pre DPES.

38 Dočasné odstránenie krajinných znakov, ktoré je zrejme v prípade ciest, o ktoré ide vo veci samej, za určitých podmienok možné, nemôže samo osebe narušiť ich trvalú povahu. Prírodné prvky, akými sú vegetácia alebo vodné plochy, môžu totiž zasa podliehať sezónnym vplyvom, pričom neprestávajú byť považované za súčasť krajiny. Toto konštatovanie platí pre uvedené cesty tým skôr, že z bodu 28 ods. 1 prílohy anglických predpisov vyplýva, že poľnohospodár, ktorý na základe oprávnenia naruší povrch viditeľného chodníka alebo jazdeckého chodníka, ho musí v lehote stanovenej príslušnou vnútroštátnou právnou úpravou obnoviť.

39 Treba preto preskúmať, v akom rozsahu môže povinnosť udržiavať také cesty predstavovať opatrenie na vykonanie štandardu uvedeného v prílohe IV nariadenia spočívajúceho v zachovávaní krajinných znakov.

40 V tomto ohľade treba poukázať na to, že uvedený štandard môže vykazovať dvojaký ekologický aspekt.

41 Po prvé krajinné znaky sú fyzickou súčasťou životného prostredia. Pokiaľ ide o tento aspekt, požiadavky týkajúce sa zachovania týchto znakov musia prispievať k ich ochrane ako fyzických súčastí.

42 Povinnosti údržby môžu prispievať k zachovávaniu takých ciest ako fyzických súčastí životného prostredia.

43 Po druhé štandardy týkajúce sa zachovávania krajinných znakov, uvedené v prílohe IV nariadenia č. 1782/2003, sú v uvedenej prílohe spojené s témou „Minimálna miera údržby: Zaistiť minimálnu úroveň údržby a zabrániť zhoršeniu stanovíšť“. Z toho vyplýva, že povinnosť vyplývajúca z týchto štandardov môže mať ekologický cieľ spočívajúci v zabránení zhoršenia stanovíšť, pričom nie je nevyhnutné, ako zdôrazňuje vláda Spojeného kráľovstva vo svojich pripomienkach, aby taký cieľ mali aj vnútroštátne opatrenia, ktoré sa týkajú zachovávania krajinných znakov a minimálnej úrovne údržby.

44 Ako pritom uviedol tak vnútroštátny súd, ako aj generálna advokátka v bode 80 svojich návrhov, také cesty, akých sa týkajú ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej, môžu prispievať k zachovaniu stanovíšť.

45 V tom prípade musia požiadavky súvisiace s údržbou uvedených ciest prispievať k zabráneniu zhoršenia stanovíšť. Zdá sa, že povinnosti vyplývajúce z cieľa zaistiť výkon práva na verejný prechod, uvedeného v ustanoveniach, o ktoré ide vo veci samej, k tomu prispievať môžu.

46 S ohľadom na všetko, čo bolo uvedené vyššie, treba na prvú otázku odpovedať, že členský štát môže medzi štandardy DPES uvedené v článku 5 a prílohe IV nariadenia č. 1782/2003 zahrnúť požiadavky, ktoré sa týkajú údržby viditeľných ciest zaťažených

vecným bremenom verejného prechodu, pokiaľ uvedené požiadavky prispievajú k zachovávaniu týchto ciest ako krajinných znakov, prípadne k zabráneniu zhoršenia stanovíšť.

O druhej otázke

47 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v prípade, že ústavný systém členského štátu stanovuje, že regionálne orgány majú zákonodarnú právomoc, predstavuje prijatie odlišných noriem v oblasti DPES v zmysle článku 5 a prílohy IV nariadenia uvedenými orgánmi samo osebe diskrimináciu, ktorá je v rozpore s právom Spoločenstva.

48 Na úvod treba uviesť, že zákonodarca Spoločenstva členským štátom zveril úlohu stanoviť minimálne požiadavky pre DPES, čím im dal možnosť zohľadniť regionálne rozdiely existujúce na ich území.

49 Treba pripomenúť, že pokiaľ ustanovenia Zmluvy alebo nariadení priznávajú členským štátom právomoci alebo im ukladajú povinnosti na účely uplatnenia práva Spoločenstva, otázka, akým spôsobom môžu štáty zveriť výkon týchto právomocí alebo plnenie týchto povinností vnútroštátnym orgánom, je výlučnou vecou ústavného systému každého štátu (rozsudok z 15. decembra 1971, International Fruit Company a i., 51/71 až 54/71, Zb. s. 1107, bod 4).

50 Z ustálenej judikatúry teda vyplýva, že každý členský štát môže rozdeliť právomoci na vnútornej úrovni a vykonávať akty práva Spoločenstva, ktoré nie sú priamo uplatniteľné

prostredníctvom opatrení prijatých regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, pokiaľ toto rozdelenie právomocí umožní správne vykonanie dotknutých aktov práva Spoločenstva (pozri rozsudok z 10. novembra 1992, Hansa Fleisch Ernst Mundt, C-156/91, Zb. s. I-5567, bod 23).

51 Súdny dvor mal okrem toho príležitosť rozhodnúť, že pokiaľ znenie nariadenia splnomocňuje členský štát na prijatie vykonávacích opatrení, riadia sa podmienky výkonu tejto právomoci verejným právom dotknutého členského štátu (pozri rozsudky z 27. septembra 1979, Eridania-Zuccherifici nazionali a Società italiana per l'industria degli zuccheri, 230/78, Zb. s. 2749, bod 34, ako aj z 20. júna 2002, Mulligan a i., C-313/99, Zb. s. I-5719, bod 48).

52 Možnosť členských štátov, pokiaľ ich na to ich ústavný systém alebo verejné právo oprávňuje, umožniť regionálnym alebo miestnym orgánom, aby vykonávali akty práva Spoločenstva, je okrem toho výslovne uznaná v článku 5 ods. 1 nariadenia č. 1782/2003. V uvedenom ustanovení sa totiž uvádza, že „na základe rámca stanoveného v prílohe IV stanovia členské štáty na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni minimálne požiadavky pre dobrý poľnohospodársky a ekologický stav".

53 S ohľadom na túto možnosť členského štátu preniesť svoje právomoci na regionálne orgány na účely stanovenia minimálnych požiadaviek pre DPES v zmysle článku 5 ods. 1 nariadenia č. 1782/2003 sa môžu predpisy prijaté týmito orgánmi v jednotlivých dotknutých regiónoch líšiť, zvlášť preto, že ako bolo uvedené v bode 26 tohto rozsudku, členské štáty disponujú pri stanovení týchto požiadaviek určitou mierou voľnej úvahy.

54 Treba však preskúmať, či rozdiel medzi predpismi stanovujúcimi minimálne požiadavky pre DPES, vydanými regionálnymi orgánmi toho istého členského štátu, predstavuje za týchto podmienok sám osebe diskrimináciu, ktorá je v rozpore s právom Spoločenstva.

55 V tomto ohľade z ustálenej judikatúry vyplýva, že zákaz diskriminácie sa nevzťahuje na prípadné rozdiely v zaobchádzaní, ktoré môžu v jednotlivých členských štátoch vyplývať z rozdielov existujúcich medzi právnymi predpismi jednotlivých členských štátov, pokiaľ sú týmito právnymi predpismi rovnakým spôsobom dotknuté všetky osoby patriace do ich pôsobnosti (pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. júla 1979, van Dam a i., 185/78 až 204/78, Zb. s. 2345, bod 10; z 1. februára 1996, Perfili, C-177/94, Zb. s. I-161, bod 17, ako aj z 12. júla 2005, Schempp, C-403/03, Zb. s. I-6421, bod 34).

56 Pokiaľ ide o poslednú podmienku uvedenú v predchádzajúcom bode, treba uviesť, že v spojených veciach, ktoré viedli k vydaniu rozsudku z 25. novembra 1986, Klensch a i. (201/85 a 202/85, Zb. s. 3477), na ktorý odkazoval žalobca vo veci samej, išlo konkrétne o otázku nerovnosti zaobchádzania s výrobcami z členského štátu na základe opatrenia vykonávajúceho povinnosť vyplývajúcu z práva Spoločenstva, ktorá sa ich dotýkala, prijatého týmto členským štátom. V tomto kontexte sa Súdny dvor v bode 11 uvedeného rozsudku domnieval, že pokiaľ existuje voľba medzi niekoľkými spôsobmi vykonania dotknutej právnej úpravy Spoločenstva, nemôžu členské štáty zvoliť tú možnosť, ktorej použitie na ich území by mohlo priamo či nepriamo spôsobiť diskrimináciu v zmysle článku 40 ods. 3 Zmluvy EHS (teraz článok 34 ods. 2 ES) medzi dotknutými výrobcami.

57 Pokiaľ sú, ako vo veci samej, na stanovenie minimálnych požiadaviek pre DPES v zmysle článku 5 a prílohy IV nariadenia č. 1782/2003 príslušné regionálne orgány členského štátu, nemôžu prípadné odlišnosti medzi opatreniami stanovenými týmito jednotlivými orgánmi predstavovať len z tohto dôvodu diskrimináciu. Ako vyplýva z bodu 50 tohto rozsudku, tieto opatrenia musia byť zlučiteľné s povinnosťami, ktoré dotknutému členskému štátu vyplývajú z uvedeného nariadenia.

58 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na druhú otázku odpovedať, že pokiaľ ústavný systém členského štátu stanovuje, že regionálne orgány majú zákonodarnú právomoc, prijatie odlišných štandardov v oblasti DPES v zmysle článku 5 a prílohy IV nariadenia č. 1782/2203 uvedenými orgánmi nepredstavuje samo osebe diskrimináciu, ktorá je v rozpore s právom Spoločenstva.

O trovách

59 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Členský štát môže medzi štandardy dobrého poľnohospodárskeho a ekologického stavu uvedené v článku 5 a prílohe IV nariadenia Rady (ES) č. 1782/2003 z 29. septembra 2003, ktorým sa stanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov a ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia (EHS) č. 2019/93, (ES) č. 1452/2001, (ES) č. 1453/2001, (ES) č. 1454/2001, (ES) č. 1868/94, (ES) č. 1251/1999, (ES) č. 1254/1999, (ES) č. 1673/2000, (EHS) č. 2358/71 a (ES) č. 2529/2001, zahrnúť požiadavky týkajúce sa údržby viditeľných ciest zaťažených vecným bremenom verejného prechodu, pokiaľ uvedené požiadavky prispievajú k zachovávaniu týchto ciest ako krajinných znakov, prípadne k zabráneniu zhoršenia stanovíšť.**

2. **Pokiaľ ústavný systém členského štátu stanovuje, že regionálne orgány majú zákonodarnú právomoc, prijatie odlišných štandardov v oblasti dobrého poľnohospodárskeho a ekologického stavu v zmysle článku 5 a prílohy IV nariadenia č. 1782/2003 uvedenými orgánmi nepredstavuje samo osebe diskrimináciu, ktorá je v rozpore s právom Spoločenstva.**

Podpisy